

III. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS, KIADVÁNYCSERE

1. Könyvek

A 2012-ben állományba vett dokumentumok száma 5.870 volt 37.635.221 Ft naplóértékben, ebből könyv: 5.831 egység, 37.393.481 Ft értékben; digitális dokumentum: 33 tétel, 223.950 Ft értékben. Az év folyamán 6 kötet került törlésre, ezek együttes értéke 368.523 Ft volt. A tény, hogy az éves gyarapodás mértéke a vétel minimálisra csökkenése ellenére megközelítette a hatezer kötetet, kizárólag a cserének és az ajándékoknak köszönhető. Ajándékként 3.243 dokumentum érkezett (ebből 5 digitális) 14.238.492 Ft értékben. A gyarapodás mértékét tekintve ezúttal is második helyen áll a csere 1.271 kötettel, 10.917.060 Ft értékben. A vétel 957 kötetel, 10.958.147 Ft értékben a harmadik helyre csúszott, kötelezpéldányként pedig 399 kötetet vettünk állományba. Ezúttal is a külföldi beszerzések (563 tétel) kerültek túlsúlyba a magyar kiadványokkal (394 tétel) szemben. Kötelezpéldányként 399 kötetet vettünk fel, ezek értéke 1.521.522 Ft volt.

A 2007 óta működő „*Ex libris: Maecenas*” könyv-örökbefogadási program keretében mindössze 1 felajánlás érkezett 29.645 Ft értékben.

Vétel

Szemben a 2011. évvel, amikor 12,5 millió forint jutott erre a célra, 2012-ben csak mintegy 11 millió forintot tudtunk könyvbeszerzésre fordítani. Ebből 1,4 millió forint volt a 2011-re odaítélt ODR-keret, amelyet csak előző év december végén kaptunk meg. A folyamatos rendelésekkel együtt is mindössze 394 magyar (ebből 34 tétel ODR) és 563 külföldi (ebből 4 tétel ODR) kötetet vásároltunk. A leltárnapló szerint 10.958.147 Ft értékben 563 kötet külföldi és 1.807.883 Ft értékben 394 kötet magyar dokumentumot vásároltunk (ebből 188.500 Ft értékben, 16 db helyben használható elektronikus dokumentum).

A *Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye* aukciókon megvásárolta Fülep Lajos Bíró Sándornak, Tóbiás Áronnak és Tüskés Tibornak írott leveleit.

Csere

A nemzetközi kiadványcsere jelentősége a könyvbeszerzésre fordítható gyarapítási keret folyamatos csökkenése, valamint a forint fokozatos gyengülése miatt felbecsülhetetlené vált. A cserepartnereinktől beérkezett 1.414 kötetből 1.271 kötetet vettünk állományba 10.917.060 Ft értékben. Partnereinknek 449 kötetet küldtünk ki 830.830 Ft értékben, ezek egy része 60 tétel (295.220 Ft értékben) saját könyvtári kiadvány, a többi 389 kötet (535.610 Ft értékben) a partnerek kérései alapján történő könyvvásárlás volt. Cserepartnereinktől 316 címet kértünk: Oroszországból (86), Szerbiából (85), Romániából (33), Franciaországból (19), Ausztriából (18), Litvániából (17), Németországból (16), Szlovákiából (12), Lengyelországból (11), Bulgáriából (9), az Egyesült Államokból (6), Kínából (4).

Ajándék

Az előző évhez képest jelentősen nőtt az ajándékok száma: 3.231 kötetet és 12 db digitális dokumentumot kaptunk 14.238.492 Ft értékben. A saját műveiket felajánló írók, tudósok adományain kívül ebbe a kategóriába tartoznak a tisztelet-példányként kapott kötetek, az egyes akadémiai intézetek, kulturális intézmények, továbbá különböző magánszemélyek ajándékai, a hagyatékokból származó könyvek, illetve az MTA Könyv és Folyóiratkiadó Bizottságától érkező könyvek. A 2012-ben állományba vett ajándékok közül különösen nagy értéket képviselnek az Arnóth József Goethe-gyűjteményéből származó művek (35 tétel), és Dr. Korvin Gábor adományai (326 tétel) a Keleti Gyűjtemény számára. A magyar anyag gyarapodásához nagyban hozzájárult az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság ajándékaiból kapott 164 tétel és a Márai II. program keretében igényelt 174 tétel.

A Kézirattár ajándékba kapott 11 tételt, melynek becsült értéke 1.855.060 Ft. Az MTA Doktori Tanácsától kapott 66 db disszertációt (értéke 660.000 Ft). Jelentősebb ajándékok: Ábel Jenő, Gunda Béla, Hajdú Péter (1923-2002) akadémikus, Határ Győző, Koblencz József, Mezősi Károly Petőfi-kutató, Szabó János (1907-), Varga Marianna és Vermes Imre hagyatéka.

Kötelesepéldányok

A kötelesepéldány-szolgáltatás 2012-ben nem mutatott javulást, és a könyvbeszerzésre fordítható keret szűkössége mellett a beérkezett 392 kötet és 7 digitális dokumentum nem tudta pótolni a hiányokat, mivel a heti válogatások alkalmával a kollégáink által bejelölt könyveknek csupán a töredéke jut el hozzánk.

Átadás

A Gyűjteményszervezési Osztályról 6.673 művet (7.234 db) adtunk át más osztályoknak; a Keleti Gyűjteménynek 1.491 művet (1.749 db), a Gyűjteményfeltárási Osztálynak 5.182 művet (5.485 db).

Tolnai Mártontól 1 db, az MTA palotájának megnyitására (1865) kiadott emlékérmét kapott a Kézirattár. Becsértéke: 8000 Ft.

Duplum- és fölöspéldány-felajánlás

Fölös példányainkból és duplumainkból a korábbi évekhez hasonlóan, 2012-ben is számos dokumentum, összesen 451 kötet talált gazdára hazai könyvtárak gyűjteményeiben (l. táblázat).

A *Lukács Archívum* 2012-ben sem könyvet, sem folyóiratot nem tudott vásárolni. Könyvtára 10 ajándékkötettel gyarapodott, melyek többsége Lukács György egy-egy művének idegen nyelvű kiadása (pl. angol, török, portugál) vagy Lukácsról szóló másodlagos irodalom.

Duplum és fölöspéldány-felajánlás

Intézmény	db
ELTE Szláv és Balti Filológiai Intézet Könyvtára	73
ELTE Egyetemi Könyvtár	29
Magyar Földrajzi Társaság	117
ELTE Egyetemi Napokra az Olvasószolgálatnak átadva	113
Keleti Nyelvek Iskolája	26
Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum Könyvtára	30
Nemzeti Környezetügyi, Környezetvédelmi és Vízügyi Szakkönyvtár	16
ELTE Germanisztikai Intézet	27
Madártani és Természetvédelmi Szakkönyvtár	20
Összesen	451

2. Folyóiratok

Vétel

2012-ben 2.430.632 Ft-ért belföldi, 26.155.671 Ft-ért külföldi folyóiratokat vettünk ez összesen 28.586.303 Ft-ot tesz ki. A beérkezett 2.359 kötetből (8.571 egység) 698 vásárlás, 1.416 nemzetközi kiadványcsere útján, 197 ajándékként és 48 kötet kötelezpéldányként került az állományba. Az állományba vett 8.571 egységből 4.081 vásárlás, 3.956 csere útján, 74 kötelezpéldányként és 460 ajándékként érkezett be. A vásárolt folyóiratokból magyar nyelvű anyag 2.583, idegen nyelvű 1.498 egység.

Csere és egyéb beszerzések

2012-ben a folyóirat-állomány 24 új címmel (6 magyar és 18 külföldi folyóirat) bővült. 1.436 kötetnyi folyóirat érkezett csere útján, ebből 1.416 került állományba 26.425.113 Ft értékben. A cserébe, ill. vásárlás útján beérkező folyóiratok részaránya a következőképpen alakult: cserében 60%, vásárlás útján 29,6%, ajándékként 8,4%, kötelezpéldányként 2% került a könyvtárba. Az állományba vett nyomtatott folyóiratok szakonkénti megoszlása nem mutat jelentős eltérést az előző évek adataihoz képest, a humán tudományok aránya azonban növekedést mutat: 89,8% (2011-ben 88,4%) volt a humán- és társadalomtudományi folyóiratok állománybeli aránya, szemben a 10,2% alkalmazott és természettudományi anyaggal.

Duplum- és fölőspéldány-felajánlás

Az év folyamán 3 duplum jegyzéket tettünk közzé (kettőt magyar és egyet külföldi folyóiratokkal) a KATALIST-on. A magyar folyóiratokat tartalmazó duplum jegyzék 104 (423 egység), míg a külföldi folyóiratoké 171 címet (346 egység) tartalmazott. 15 intézmény jelezte érdeklődését, a külföldi anyag 23%-a, a magyar anyag 47%-a talált gazdára.

3. Nemzetközi kiadványcsere

A postaköltségek folyamatos emelkedése miatt a 2011. tárgyévtől kezdődően az Akadémiai Kiadó elektronikus formában is megjelenő folyóiratait (kivéve a Springer-rel közös kiadásúakat) kizárólag elektronikus formátumban áll módunkban előfizetni cserepartnereink számára. Erről a változásról körlevélben értesítettük az érintett partnereket. 2012-ben 94 cserepartnerünknek fizettünk elő online-hozzáférést 28 féle akadémiai folyóirathoz, ez összesen 299 kötetet jelentett 6.777.177 Ft értékben

Cserepartnereink száma ez évben is csökkent, jelenleg 69 állam 759 intézményével folytatunk kiadványcserét. 19 partner szűnt meg, 3 új kapcsolatot vettünk fel. 61 akadémiai, 18 egyéb folyóirat, valamint 6 könyvtári sorozat küldését szüntettük meg, 2 folyóirat és 13 könyvtári sorozat küldését indítottunk be újonnan. 437 levelet kaptunk, 436 levelet küldtünk ki cserepartnereinknek; 3.720 kiadványt továbbítottunk 1.730 csomagban.

Kimenő csereanyag

Folyóirat: 635 kötet (3.271 db) nyomtatott folyóiratot küldtünk ki 15.412.127 Ft értékben. Az Akadémiai Kiadó elektronikus folyóiratainak 2012-es évfolyamát (299 tétel) 6.777.177 forintért fizettük elő az érintett cserepartnereknek.

Könyv: 449 kötet 830.830 Ft értékben, ebből 295.220 Ft saját könyvtári kiadvány, 535.610 Ft pedig vásárlás volt.

Beérkező csereanyag

Folyóirat: 1.436 kötet 26.922.753 Ft értékben, ebből állományba került 1.416 kötet 26.425.113 Ft értékben. Akadémiai intézeteknek és más könyvtáraknak átadtunk 20 kötetet, 497.640 Ft értékben.

Könyv: 1.414 kötet 11.279.144 Ft értékben, ebből állományba került 1.271 kötet 10.917.060 Ft értékben.

Cserekapcsolatok 2011-ben 69 állam 775 intézményével

Albánia	1	Lettország	2
Argentína	3	Libanon	1
Ausztrália	4	Litvánia	2
Ausztria	30	Luxemburg	1
Azerbajdzsán	2	Macedónia	4
Belgium	23	Málta	1
Bosznia-Hercegovina	3	Mexikó	1
Brazília	3	Mongólia	2
Bulgária	6	Montenegró	1
Chile	1	Nagy-Britannia	29
Costa Rica	1	Németország	92
Cseh Köztársaság	15	Norvégia	4
Dánia	6	Olaszország	78
Dél-afrikai Közt.	2	Oroszország	16
Egyiptom	2	Peru	1
Észtország	4	Portugália	5
Fehéroroszország	1	Románia	30
Finnország	18	Spanyolország	55
Franciaország	33	Svájc	14
Görögország	11	Svédország	9
Hollandia	8	Szerbia	13
Horvátország	20	Szingapúr	1
India	7	Szíria	3
Irak	1	Szlovákia	10
Irán	2	Szlovénia	6
Írország	3	Tádzsikisztán	1
Izrael	6	Törökország	7
Japán	41	Tunézia	1
Kanada	3	Türkmenisztán	1
Kazahsztán	1	Új-Zéland	1
Kína	2	Ukrajna	3
Kolumbia	2	USA	42
Koreai Köztársaság	2	Üzbegisztán	1
Kuba	1	Vatikán	3
Lengyelország	40		

Nemzetközi kiadványcsere forgalom (kötet)

Kiadványfajta	Küldött		Érkezett	
	2011	2012	2011	2012
Könyv	276	449	1.777	1.414
Periodika	1.585	635	1.643	1.322
Mikrofilm	--	--	--	--

Könyvvásárlás és csere aránya az utóbbi években (kötet)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vétel	2.804	1.809	1.425	2.598	3.007	2.759	945	957
Csere	3.457	2.263	1.904	2.176	2.055	1.962	1.777	1.414

Folyóirat-vásárlás és csere aránya az utóbbi években (kötet)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vétel	863	864	810	745	620	739	836	698
Csere	2.269	1.874	1.731	1.838	1.410	1.076	1.618	1.416

A gyarapodás módja (könyvtári egység, felső sor: 2011, alsó sor: 2012)

Típus	Vétel	Csere	Köteles pld.	Ajándék	Felvétel	Összesen
Könyv	927	1.515	553	2.248	--	5.243
	957	1271	399	3243	--	5870
Periodika	836	1.618	47	212	--	2.713
	698	1.416	48	197	--	2.359
Kézirat (hagyaték)	3	--	--	11	--	14
	--	--	--	9	--	9
Mikrofilm	--	--	--	1	--	1
Digitalizált kép	--	--	--	--	3.833	3.833
Digitalizált szöveg	--	--	--	--	3.538	3.538
Hangzó	--	--	--	--	--	--
	--	--	--	6	--	6
Elektronikus	18	6	2	68	--	94
	16	2	3	12	--	33

A Keleti Gyűjtemény ORI adatbázisába a Gyűjteményszervezési Osztály 1.468 tételt leltározott be, ez a teljes évi gyarapodás 25 %-a. Ebből a vételes külföldi könyv 103 db 2.801.730 Ft értékben, a vételes magyar könyv 98 db, 197.660 Ft értékben, a többi ajándék külföldi (190 db, 1.237.900 Ft) és belföldi, illetve magyar származású személyektől (962 db, 6.119.154 Ft), köteles példány (25 db, 283.630 Ft) és külföldi csere (90 db 960.067 Ft). A könyvadományok közül mind értéküket, mind számukat tekintve kiemelkedik Dr. Korvin Gábor professzor (Dahráni King Fahd Egyetem) adománya, amelyből 2012-ben 326 művet vettünk állományba.

4. Mikrofilmtár

A Mikrofilmtár fotólaboratóriumában kialakított Digitális Műhely beüzemeléséhez a következő új eszközöket szereztük be:

- Canon Microfilm Scanner 300,
- ATIZ gyártmányú könyvdigitalizáló,
- Canon Pro-1 nyomtató.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal a Keleti Gyűjtemény állományában lévő Kaufmann kéziratok egy részének mikrofilmről való szkennelését befejezte, és az elkészült anyagból két db DVD-t ajándékozott a Mikrofilmtárnak.

Az állományvédelem már javarészt digitális módon történt. 2012-ben a belépőkártyákhoz közel 90 kollégáról készítettünk portrékat (kb. 350 felvétel). A Pozsonyban rendezett Madách Imréről szóló virtuális kiállításához 107 felvétel készült. A Keleti Gyűjtemény, a Kézirattár és az Olvasószolgálat dokumentumaiból megrendelt digitális felvételeket egyben állományba is vettük. A digitális adathordozókon rögzített anyagok biztonsági másolását folytatjuk. A hagyományos mikrofilmek közül 22 tekerecs negatív mikrofilmről készült az olvasóteremben használható pozitív másolat. Minden könyvtári rendezvényen készítettünk fotókat, és ezeket archiváltuk.

2012. december 31-én a mikrofilmtár állománya 32.938 egység volt.

A mikrofilmtári állomány gyarapodása 2012-ben

	Darab (mű)	Felvétel	DVD, CD, mikrofilm
Könyv	17	579	--
Egyéb	120	7.743	--
Összesen	137	8.322	38